

श्रद्धेय अध्यक्षज्यू,

१. पोखरा महानगरपालिकाको यस गरीमामय एघारौँ नगरसभामा आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न उपस्थित भएको छु ।
२. संघीयता पश्चात स्थानीय सरकारको दोस्रो निर्वाचनवाट नव निर्वाचित सम्पूर्ण नगर सभासदज्यूहरूलाई स्वागत गर्न चाहन्छु । यो मेरो दोस्रो कार्यकाल हो र मैले पोखरा महानगरको जनप्रतिनिधिमूलक नगरसभामा उपप्रमुखको रूपमा छैटौँ पटक वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा मलाई खुसी लागेको छ ।
३. नेपालको संविधानको धारा २३० बमोजिम प्रस्तुत गर्न लागिएको राजस्व र व्ययको अनुमानलाई संघीयताको जग मजबुत पार्ने, नागरिक सरकारको अनुभूति दिलाउने र "समुन्नत पर्यटकीय पोखरा" निर्माणको अभियानमा अगाडि बढ्ने प्रभावकारी कदमका रूपमा प्रस्थान बजेटको रूपमा प्रस्तुत गरेको छु ।
४. यस अवसरमा हामीलाई निर्वाचनमा अमूल्य मतदान गरी पोखराको विकास र समुन्नतिमा सेवा प्रदान गर्न अवसर दिनुभएकोमा पोखरेली मतदाता प्रति सम्मान गर्न चाहन्छु । विभिन्न कालखण्डमा राष्ट्रका नाममा शहादत प्राप्त गरेका ज्ञात/अज्ञात शहीदप्रति श्रद्धान्जली अर्पण गर्दछु । बितेका २ आर्थिक वर्षमा कोभिड-१९ महामारी र विभिन्न विपद्मा ज्यान गुमाउने सम्पूर्ण नागरिकप्रति भावपूर्ण श्रद्धान्जली अर्पण गर्दछु ।
५. कोभिडको महामारीवाट शिथिल अर्थतन्त्र क्रमशः सुधार हुदैँ गएको छ । पोखरामा पर्यटकको चहलपहल बढ्ने क्रममा छ । नवनिर्वाचित जनप्रतिनिधिले भर्खरै कार्यभार सम्हालेको विद्यमान अवस्थामा नागरिकको हामीसँग ठूलो आशा र भरोसा गरेका छन् । "समुन्नत पर्यटकीय पोखरा" को दीर्घकालिन ध्येय र सौँच बमोजिम लक्ष्य पूरा गर्न नागरिकको विकास प्रतिको चाहना पुरा गर्दै सबल, सुसंस्कृत र सभ्य शहर निर्माण गर्ने हाम्रो अभिष्ट रहेको छ ।
६. आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तर्जुमा गर्दा नेपालको संविधान, नेपालको दिर्घकालीन विकास लक्ष्य, पन्ध्रौँ योजना, पोखरा महानगरपालिकाको दिर्घकालीन सोच, प्रथम त्रिवर्षीय योजना नीति तथा कार्यक्रम, कार्यपालिका सदस्यवाट प्राप्त सुझाव एवं विभिन्न क्षेत्रका विज्ञ र सरोकारवालावाट प्राप्त सुझावलाई मुख्य मार्गदर्शनका रूपमा लिएको छु ।

सभाका अध्यक्षज्यू,

७. पोखरा महानगरपालिकाको चालु आर्थिक वर्षको आर्थिक स्थितिको विश्लेषण, नीति र कार्यक्रम साथ प्रस्तुत गरिसकिएको छ । सर्वप्रथम, म चालु आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन समीक्षा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।
८. चालु आर्थिक वर्षका लागि पोखरा महानगरपालिकावाट रु. ६ अर्ब ४१ करोड १० लाख बजेट विनियोजन भएकोमा जेष्ठ मसान्तसम्म २ अर्ब ८२ करोड ५८ लाख २९ हजार खर्च भई शुरु विनियोजनको ४४.०७

प्रतिशत मात्र खर्च भएको छ । आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्म ८० प्रतिशत खर्च हुने संशोधित अनुमान गरेको छु ।

९. चालु आर्थिक वर्षमा विनियोजन रकम मध्ये आन्तरिक स्रोतबाट रु. २ अर्ब २७ करोड २७ लाख ४९ हजार आन्तरिक राजश्व संकलन गर्ने लक्ष्य लिइएकोमा बैशाख मसान्तसम्म १८६ करोड ४९ लाख ५६ हजार संकलन भई लक्ष्यको तुलनामा ७४.५ प्रतिशत प्रगति भएको छ । यो गत आ. व. को सोही अवधिको तुलनामा १०.३३ प्रतिशतले बढी हो ।
१०. आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ लेखा परीक्षणको प्रारम्भिक प्रतिवेदन भर्खरै प्राप्त भएको छ । विगतका आर्थिक वर्षको तुलनामा वित्तीय अनुशासनमा उल्लेख्य सुधार भएको प्रतिवेदनबाट देखिएको छ । आवश्यक कानून र कार्यविधि तर्जुमा, खर्च मापदण्ड निर्धारण, खर्च गर्ने अधिकारीलाई जिम्मेवार बनाउने, स्पष्ट जिम्मेवारीका साथ खर्च केन्द्रहरू संचालन, राजश्व प्रशासनमा सुधार जस्ता कार्यक्रमहरूले सुधारोन्मुख नतिजा प्राप्त भएको छ । आगामी आ. व. मा सुधारका कार्यक्रम थप नतिजामुलक तवरले कार्यान्वयन गर्दै वित्तीय अनुशासन कायम गर्ने गरी कार्यक्रम प्रस्ताव गरेको छु ।

सभाध्यक्षज्यू,

अब म चालु आर्थिक वर्षका आर्थिक गतिविधि तथा बजेट कार्यान्वयनको समीक्षा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

११. चालु वर्ष साना ठूला गरी १४० वटा योजनाको बोलपत्र आह्वान भएको छ । वडास्तर र महानगरस्तरबाट कार्यान्वयन भएका योजनाहरूको समग्र प्रगति आर्थिक वर्षको समाप्ति संगै तयार हुनेछ । चालु आ. व. को बैशाख मसान्त सम्म ४२.३ कि.मि. पिच सडक, १०.७१ कि.मि. ढलान सडक निर्माण भएको छ । अस्फाल्ट प्रविधिबाट १७ कि.मि. पिच गरिएको छ । ३३.५ कि. मि. सडक स्तरोन्नति भएका छन् । सडक मर्मत ११ किमी तथा कच्ची टूयाक १७.८ किमी सम्पन्न भएको छ । ७ वटा डबल लेन सहितका मोटेरेवल पुल निर्माण सम्पन्न भएका छन् । चालु वर्षमा सम्पन्न भएका ४ वटा समेत ८ वटा वडा कार्यालयका भवनहरू नयाँ निर्माण सम्पन्न भएका छन् ।
१२. चालु वर्ष १३९०० व्यक्तिगत घटना दर्ता भएका छन् । घटना दर्ता डिजिटाइजेसन कार्यक्रम सम्पन्नको चरणमा रहेको छ । ३ वटा नयाँ कानून तर्जुमा गरिनुका साथै ४ वटा कानून समयानुकूल संशोधन गरिएको छ । ११० सहकारी संस्थाहरूको सघन अनुगमन गरिएको छ ।
१३. न्यायिक समितिमा १६२ वटा निवेदन दर्ता भएकोमा ९२ फछर्यौट भएका छन् । दर्ता भएका उजुरी मध्ये १० उजुरीलाई मेलमिलापको माध्यमबाट अन्तिम रूप दिइएको छ । न्यायिक समितिको राष्ट्रिय सम्मेलन महानगरको अगुवाईमा सम्पन्न भई स्थानीय तहको न्यायिक अधिकार र अभ्यास बारे अन्तरक्रिया गरिएको छ । पोखरा महानगरपालिकाको मुखपत्र पोखरा दर्पणका ३ अंक प्रकाशित भएका छन् । जसमा पोखरा महानगरपालिकाका गतिविधिहरू प्रकाशन गरी सार्वजनिक जानकारीमा ल्याइएको छ ।
१४. प्रविधिमैत्री कक्षा कोठा निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिंदै चालु आर्थिक वर्ष थप पाँच वटा विद्यालयमा प्रविधिमैत्री कक्षा कोठा निर्माण भएको छ । कक्षा ६ देखि ८ सम्मको स्थानीय पाठ्यक्रम तर्जुमा गरी महानगर

भित्रका सबै विद्यालयमा कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ । नेपाल सरकारले गत आ. व. को बजेट मार्फत घोषणा गरेको बालबिकास सहयोगी कार्यकर्ता विद्यालय सहयोगी र विद्यालय कर्मचारीहरूका लागि मासिक पारिश्रमिकमा रु.७००० का दरले गरेको वृद्धि पोखरा महानगरपालिकाले आवश्यक स्रोतको प्रबन्ध गरी उपलब्ध गराएको छ । यस कार्यक्रमलाई आगामी आ.व. मा समेत निरन्तरता दिइनेछ ।

१५. चालु आर्थिक वर्षमा उपप्रमुखसँग महिला कार्यक्रम सफ्टवेयर प्रणालीवाट अध्यावधिक गरिएको छ । चक्रीय कोषका रुपमा कोषको रकम परिचालनवाट महिलाको स्थितिमा परिवर्तनका संकेतहरू देखिएका छन् । अनाथ बालबालिकाहरूको उद्धार, राहत र पुनर्स्थापना कार्यक्रम अभियानका रुपमा संचालन भएको छ । सुरक्षित आप्रवासन कार्यक्रम मार्फत सुरक्षित वैदेशिक रोजगारी र वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा अगाडि बढाइएको छ । अपाङ्ग नागरिकलाई सहायता सामग्री वितरण गरिएको छ ।
१६. स्वास्थ्य सेवातर्फ गण्डकी प्रदेश र संघीय सरकारले उच्च प्राथमिकता दिएको कोभिड- १९ विरुद्धको खोप पूर्ण मात्रा १११.७४ प्रतिशतलाई दिइएको छ । २३.८१ प्रतिशतले वुष्टर डोज लगाएका छन् । महानगरपालिका भित्रका नागरिकहरूलाई पूर्ण खोप सुनिश्चित गरिएको छ । कोभिड महामारीवाट देशभर चुनौतिपूर्ण अवस्था रहेको समयमा महानगरपालिकाले छोटो अवधिमा हाइफ्लो अक्सिजन सहितको १०० बेडको हस्पिटल तयार गरी सञ्चालनमा ल्याइएको छ ।
१७. समृद्ध वैभवशाली र अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको विकसित पोखरा शहर निर्माणका लागि दीर्घकालिन दृष्टिकोण सहितको Vision 2100 तथा त्रिवर्षीय योजना र मध्यमकालिन खर्च संरचना प्रतिवेदन तर्जुमा भई कार्यान्वयनको थालनी गरिएको छ । भौगोलिक र विकासका दृष्टिकोणले विविधतापूर्ण महानगरका ग्रामीण र विकट वडाहरूको पूर्वाधार विकासमा सन्तुलन र समानता कायम गर्न शुरुवात गरिएका कनेक्टिड सडकहरू आगामी आर्थिक वर्ष सम्पन्न हुने चरणमा रहेका छन् । यी योजना पोखरा महानगरभित्र विकासका अतिरिक्त ग्रेटर पोखरा अवधारणासँग अन्तरसम्बन्धित छन् ।
१८. उज्यालो पोखरा अभियान निरन्तर अगाडि बढाइएको छ । शहरी सडकमा स्मार्ट सडक वत्ती जडान कार्यका लागि नेपाल विद्युत प्राधिकरणसँग लागत साझेदारी गरिएको छ । चालु वर्ष १२ करोड ७५ लाख स्मार्ट सडक वत्ती जडानको ठेक्का सम्झौता भई कार्यान्वयन अगाडि बढेको छ ।
१९. तालहरूको शहरका रुपमा परिचित महानगर भित्रका दश वटै तालहरूको सीमांकन सम्पन्न भई तालहरूको संरक्षण र सौन्दर्यकरणका लागि DPR तयार भएका छन् । ताल संरक्षणमा स्थानीयवासीसँग साझेदारी गरी तालहरू प्रति स्थानीयवासीको अपनत्व महशुस गराउने गरी संरक्षणका कार्यक्रमहरू तर्जुमा र कार्यान्वयन गरिएको छ ।
२०. कृषि तर्फ चालु वर्ष अभियानको रुपमा हिउंदे बाली गहुँ, उवा र फापरको व्यावसायिक खेती २००० रोपनीमा शुरुवात गरिएको छ । यसैगरी, १ हजार रोपनीमा चैते धान खेती शुरुवात गरिएको छ । उत्पादनका आधारमा अनुदान दिने नीति अवलम्बन गर्दै किसान एप निर्माण गरी संघ, प्रदेश, स्थानीय तहवाट अनुदान प्राप्त गरेका किसानको अभिलेखीकरण गरिएको छ । किसानहरूको लगानीको सुरक्षण गर्दै न्युनतम समर्थन मुल्य तोकी सो मूल्यमा किसान बजारहरूमा बिक्री नभए महानगरपालिकाले खरीद गर्ने कार्यक्रम अगाडि

बढाइएको छ । व्यावसायिक कृषकहरुलाई आवश्यक जमिन उपलब्ध गराउन भूमि बैङ्क स्थापनाको प्रारम्भिक तयारी पूरा भएको छ ।

सभाध्यक्षज्यू,

अव म आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को बजेट तथा कार्यक्रमका उद्देश्य तथा प्राथमिकता उल्लेख गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

बजेटका उद्देश्यहरु:

- १) पोखरा पर्यटकीय पूर्वाधारको विकास गर्ने
- २) उत्पादनशील र व्यावसायिक कृषि प्रणालीको विकास गर्ने
- ३) समतामूलक र सन्तुलित पूर्वाधार निर्माण गर्ने
- ४) फोहोरमैलाको वैज्ञानिक व्यवस्थापन र प्रदुषण नियन्त्रण गर्ने
- ५) सार्वजनिक सम्पत्तिको अतिक्रमण रोक्ने, संरक्षण गर्ने र उत्पादनशील उपयोग गर्ने
- ६) सभ्य, सुसंस्कृत र व्यवस्थित शहरीकरणको थालनी गर्ने
- ७) सामाजिक समावेशीकरण, लैङ्गिक विकास र सहभागितामूलक विकासका माध्यमबाट समतापूर्ण समाजको निर्माण गर्ने
- ८) गुणस्तरीय शिक्षा र स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने
- ९) नागरिकलाई महानगरका सेवा, सुविधा, सहज र शीघ्र उपलब्ध गराई जवाफदेही सार्वजनिक सेवाको प्रत्याभूति गर्ने ।

बजेटका प्राथमिकता देहाय बमोजिम तोकिएको छ ।

- १) पर्यटन प्रवर्द्धन
- २) हरित, उत्थानशील र दिगो पूर्वाधार विकास
- ३) वातावरण संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन
- ४) समावेशी, सन्तुलित र समतामूलक विकास
- ५) संस्थागत विकास, सुशासन प्रवर्द्धन तथा गुणस्तरीय सेवा प्रवाह
- ६) स्वरोजगार, उद्यमशीलता तथा व्यावसायिक कृषि प्रणालीको प्रवर्द्धन
- ७) गुणस्तरीय, जवाफदेही र प्रतिस्पर्धी मावनस्रोत विकास

श्रद्धेय अध्यक्षज्यू,

अब म आगामी आर्थिक वर्षका मुख्य-मुख्य क्षेत्रगत कार्यक्रम र विनियोजन प्रस्ताव प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

२१. सामुदायिक विद्यालयहरूमा प्रविधिमैत्री सिकाई प्रणालीलाई प्राथमिकता दिई कक्षा कोठामा सूचना, सञ्चार तथा प्रविधिमा आधारित शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनेछ । यसका लागि रु. १ करोड ७५ लाख विनियोजन गरिएको छ ।
२२. महानगरवाट संचालित गण्डकी बहुप्राविधिक शिक्षालयले विगत १ वर्ष देखि उत्कृष्ट नतिजा हासिल गरिरहेको छ । सो शिक्षालयको पूर्वाधार निर्माण तथा शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालनका लागि रु. ३ करोड ४० लाख छुट्याइएको छ ।
२३. शिक्षातर्फ छरिएर रहेको साधन स्रोतलाई एकीकृत गर्दै विद्यालयमा पहुँच एव गुणस्तर वृद्धि गर्न र बृहत विद्यालय सञ्चालन गर्न विद्यालय नक्सांकन एवं विद्यालय मर्जरका लागि कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
२४. विद्यालयहरूलाई वातावरणमैत्री बनाउनका लागि विद्यालय हरियाली कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
२५. बालविकास केन्द्र सहयोगी कार्यकर्ता, विद्यालय सहयोगी र विद्यालय कर्मचारीहरूका लागि तलब भत्ता अनुदान तर्फ रु. ४ करोड ६५ लाख विनियोजन गरिएको छ ।
२६. शिक्षकहरूको दैनिक शिक्षण सिकाई क्रियाकलापको व्यावहारिक समस्या समाधान गर्ने गरी छोटो अवधिमा तालिम सञ्चालन गर्न रकम विनियोजन गरिएको छ ।
२७. सामुदायिक विद्यालयहरूमा अध्ययनरत छात्रछात्राहरूको स्वास्थ्य परीक्षण एवं प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइएको छ । यसका लागि उचित बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
२८. बालबालिका देशका भावी विकास र संवृद्धिका लागि योग्य नागरिक हुन । विद्यालयको प्रारम्भिक खुड्किलोको रूपमा रहेको बालबिकास केन्द्रको सवलीकरण भएमा योग्य मानव संसाधन उत्पादन हुने निश्चित छ । बालबिकास केन्द्रका लागि आगामी आ.व. मा रु १ करोड विनियोजन गरिएको छ ।
२९. विद्यार्थीको विद्यालय छोड्ने दर घटाउने, स्वस्थ विद्यार्थी तयार गर्ने एवं शैक्षिक गुणस्तर बृद्धि हुने गरी दीवा खाजा व्यवस्थापनका लागि बजेटको व्यवस्था गरिएको छ । महानगर शिक्षा परिषदले तयार गरी पेश गरेको शिक्षा सम्बन्धी प्रतिवेदनलाई कार्ययोजना बनाई लागू गरिनेछ ।
३०. महिला शिक्षकहरूको प्रसुती विदामा दैनिक शिक्षण सिकाई प्रभावित हुने भएकाले सोको समाधानका लागि सट्टा शिक्षक व्यवस्थापन गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरिएको छ ।
३१. महानगरको कला, संस्कृति, साहित्य, संगीत तथा प्राज्ञिक क्षेत्रमा क्रियाशील महानगरस्तरको पोखरा प्रज्ञा प्रतिष्ठानलाई साधन स्रोत सम्पन्न बनाई प्राज्ञिक उत्कृष्ट केन्द्रका रूपमा विकास गरिनेछ ।

३२. पोखरा बिभिन्न खेलकुद जस्तै एथलेक्टिक्स, भलिबल, मार्शल आर्ट, स्क्वास, पौडी लगायत खेलको केन्द्रको रूपमा रहेको छ । खेलकुद प्रतियोगिता, खेलकुद पर्यटन र खेलका वरिष्ठ तथा विज्ञ जनशक्तिले पोखरा धनी छ । खेलकुदको प्रवर्द्धन र विकासका लागि विद्यालय तहदेखि राष्ट्रिय स्तरका प्रतियोगितामा महानगरले सहकार्य र आयोजना गरिरहेको छ । खेलकुद पूर्वाधार र प्रवर्द्धन कार्यका लागि आगामी वर्ष रु. २ करोड विनियोजन गरिएको छ ।
३३. कक्षा ६ देखि १२ सम्मका छात्रहरूका लागि विद्यालयमा उपलब्ध हुने गरी निःशुल्क सेनेटरी प्याडको व्यवस्था मिलाइएको छ । यसका लागि रु १ करोड ५३ लाख बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
३४. आगामी वर्ष युवा उद्यमशीलताको विकास एवं आयआर्जन कार्यक्रम सञ्चालन गर्न र वैदेशिक रोजगारवाट फर्केका युवाहरूलाई लक्षित गरी तालिम उपलब्ध गराउन आवश्यक रकम विनियोजन गरिएको छ ।
३५. आगामी वर्ष स्वास्थ्य र सार्थक जिवनशैलीका लागि खुला व्यायामशाला कार्यक्रम अन्तर्गत १० वटा वडामा खुला व्यायामशालाको लागि रकम विनियोजन गरिएको छ ।
३६. आगामी वर्ष ४ वटा खेलमा उत्कृष्ट खेलाडी छनौट गरी सम्मान गर्न रकम विनियोजन गरिएको छ ।
३७. महानगरमा स्रोत शिक्षा, खेलकुद तथा युवा सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न रु. १९ करोड विनियोजन गरिएको छ । यसका लागि आवश्यक संस्थागत प्रवन्ध गरिनेछ ।

स्वास्थ्य

३८. महानगर अन्तर्गतका सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूवाट निशुल्क आधारभुत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ । यसका लागि रु १२ करोड ८८ लाख बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
३९. स्वास्थ्य संस्थाहरूमा रोग लाग्नवाट बचाउन निदानात्मक सेवा सञ्चालन भैरहेको छ । आगामी आर्थिक वर्ष जनसंख्या र भूगोलको आधारमा छनोट भएका विभिन्न ६ वटा स्वास्थ्य संस्थामा यस्तो सेवा प्रवाह गर्नका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
४०. निःशुल्क औषधी वितरणका लागि महानगरपालिकाले औषधी खरिद तथा आपूर्ति गर्दै आइरहेको छ । अत्यावश्यक औषधी नियमित आपूर्तिको सुनिश्चितता गर्न पर्याप्त पजेट विनियोजन गरिएको छ ।
४१. महिलाको लागि स्वास्थ्य जोखिम मानिएको प्रजनन स्वास्थ्य, आड खस्ने समस्या, स्तन क्यान्सर र पाठेघरको मुखको क्यान्सर समयमै पत्ता लगाउन र आमा तथा शिशुको लागि पोषण व्यवस्था गर्न बजेटको व्यवस्था गरिएको छ ।
४२. शहरी क्षेत्रमा नसर्ने रोगको प्रकोप दिनानुदिन बढ्दो छ । यसर्थ यस्तो प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण गर्न स्वास्थ्य सम्बन्धी प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

४३. विपन्न नागरिकहरूको निःशुल्क स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम विस्तार गर्नको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
४४. सामुदायिक विद्यालयहरूमा विद्यालय नर्स कार्यक्रम शुरुवात गर्न र समग्र स्वास्थ्य कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
४५. नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड बमोजिम विभिन्न स्वास्थ्य संस्था सम्बन्धी पूर्वाधारहरू निर्माणलाई निरन्तरता दिन आवश्यक बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
४६. महानगरको एक मात्र शिशुवा अस्पतालमा विशेषज्ञ सेवा थप गर्न मृगौला रोगको डायलोसिस सेवा आरम्भ गर्न रु. ३ करोड ५ लाख विनियोजन गरिएको छ । पोखरा महानगरपालिकामा मेट्रो अस्पताल स्थापना गर्न आगामी वर्ष अध्ययन शुरु गरिनेछ ।
४७. कोभिड १९ लगायत सरुवा रोग, महामारी नियन्त्रण, विपद व्यवस्थापन तथा प्रतिकार्यका लागि रु ३५ लाख विनियोजन गरिएको छ ।
४८. स्वास्थ्य र सार्थक जीवनशैलीका लागि ५ स्थानमा खुला व्यायामशाला निर्माण गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन व्यवस्था गरिएको छ ।
४९. महानगरपालिकाको समग्र स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न र जनस्वास्थ्य सेवाको पहुँचमा अभिवृद्धि गर्न कूल रु ४० करोड ५० लाख बजेट प्रस्ताव गरिएको छ ।

लैङ्गिक विकास तथा समावेशीकरण

५०. विपन्न, एकल एवं लक्षित वर्गका महिलाहरूको उद्यमशीलता विकासका लागि उप प्रमुखसंग महिला कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन भएको छ । चक्रीय कोषका रूपमा उद्यमशील महिला दिदीबहिनीहरूलाई योजना लगानीमा रकम उपलब्ध गराउने, अन्य आयआर्जनमा सहयोग गर्ने र सुलभ ब्याजसहित फिर्ता गर्ने यस कोषलाई आगामी दिनमा स्वचालित, सुदृढ र प्रणालीबद्ध बनाइनेछ । आगामी वर्ष सो कोषमा थप दुई करोड रुपैयां जम्मा हुने व्यवस्था गरिएको छ ।
५१. समाजमा विकराल समस्याका रूपमा रहेको लैङ्गिक हिंसालाई न्यूनीकरण गर्न लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध पुरुषहरूको ऐक्यवद्धता: महिला पुरुष समसचेतना कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइएको छ ।
५२. आगामी वर्ष सामाजिक क्षेत्रमा क्रियाशील महिलाहरूको लागि नेतृत्व तथा क्षमता विकास कार्यक्रम, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी कार्यक्रम र महिला प्रतिभा प्रतिस्पर्धा कार्यक्रम संचालन गर्न बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
५३. आपतकालीन अवस्थाका महिलाहरूको उद्धार, राहत र पुनर्स्थापना कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ संचालन गरिनेछ ।

५४. सहकारी मार्फत महिलाको सीप र क्षमता अभिवृद्धि गर्न महिला विकास सहकारी संस्थाहरूलाई सक्रिय बनाउन बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
५५. बालबालिकाको संविधान प्रदत्त हक हित र अधिकारलाई सुनिश्चित गर्न, बाल संरक्षणलाई प्रभावकारी बनाउन वडातहसम्म गठन भई क्रियाशील बाल अधिकार समिति, बालमंच लगायतका संस्थाको विविध कार्यक्रम संचालन गर्न बजेटको प्रबन्ध गरिएको छ ।
५६. बालमैत्री वडा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा अगाडि बढाइनेछ । मापदण्ड पूरा गरेका वडाहरूलाई बालमैत्री वडा घोषणा गर्न प्रेरित गरिनेछ ।
५७. सम्बन्धित वडा कार्यालयको समन्वय र सक्रियतामा अति विपन्न परिवारका अभिभावक तथा बालबालिकाहरूलाई मनोसामाजिक परामर्श एवं पारिवारिक सहयोग कार्यक्रम ३३ वटै वडामा संचालन गरिनेछ । यसका लागि आवश्यक बजेट छुट्याएको छु ।
५८. आगामी वर्ष महानगरका अपांगता भएका व्यक्तिको गणना गरी यथार्थ वर्गिकरण सहितको प्रोफाइल तयार गरिनेछ र परिचयपत्र उपलब्ध गराइनेछ । अपांगता भएका व्यक्तिले प्राप्त गरेको सुविधाको अध्ययन गरी अशक्त र अति अपांगता भएका वर्गलाई सहयोग केन्द्रित गर्न अध्ययन गरिनेछ ।
५९. आगामी आर्थिक वर्षमा ज्येष्ठनागरिकहरूको सम्मानित र मर्यादित जीवनयापनका लागि आर्ट अफ लिभिङ तालिम संचालन गरिनेछ । वडा कार्यालय मार्फत ज्येष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र सहयोग कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिन रु. ३ करोड ३० लाख विनियोजन गरिएको छ ।
६०. ६८ वर्ष माथिका ज्येष्ठ नागरिकहरूलाई प्रति ज्येष्ठ नागरिक मासिक रु २०० का दरले कार्यविधि तर्जुमा गरी पोषण खर्च दिने व्यवस्था मिलाइएको छ ।
६१. लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक समुदाय लक्षित कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । विभिन्न धर्म जाति संस्कार र संस्कृतिको जगेर्ना गर्ने नीति लिइनेछ । अति विपन्न दलित, गन्धर्भ, जलारी, कुमाल तथा सीमान्तकृत समादायको सीप र क्षमता विकास गर्न एवं पेशा व्यवसायलाई सहयोग पुर्याउन बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
६२. सडक मानव व्यवस्थापन मानव सेवा आश्रमलाई सहयोग गर्न बजेट छुट्याइएको छ ।
६३. नेपाल सरकारसँगको सहकार्यमा सुरक्षित वैदेशिक रोजगार र सुरक्षित आप्रवासी कार्यक्रमलाई वडा स्तरसम्म पुर्याउन सहजीकरण गरिनेछ ।
६४. महानगरमा नेपाल प्रहरीसँगको सहकार्यमा लागू औषध दुर्व्यसनी विरुद्धको कार्यक्रम संचालन गर्न बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।

कृषि विकास

६५. "उत्पादनको बृद्धि, महानगरको समृद्धि" भन्ने नाराका साथ स्थानीय स्रोत साधन, श्रम, भूमि को प्रयोग गरी उत्पादन तथा उत्पादकत्व बृद्धि गरिनेछ र आगामी वर्ष आत्मनिर्भरताको लागि कृषि उत्पादनको अभियान वर्षको रूपमा परिचालन गर्ने नीति अन्तर्गत चालु आ.व. को कृषि सम्बन्धी आवश्यक बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
६६. सम्भावनाको आधारमा एक वडा एक कृषि उत्पादन पकेट कार्यक्रमको लागि रु १ करोड ५० लाख बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
६७. उत्पादन लागत न्यूनीकरणको लागि उत्पादनदेखि प्रशोधनसम्म आधुनिक यन्त्र उपकरणको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्न रु १ करोड बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
६८. गुणस्तरीय कृषि उत्पादनका लागि प्रांगारिक मल, बीउ, बिरुवा, जैविक विषादी, प्लास्टिक लगायतका सामग्री ५० प्रतिशत अनुदानमा उपलब्ध गराइनेछ । यसका लागि रु १ करोड बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
६९. सुन्तला बगैँचा व्यवस्थापनको सहूलियत कार्य निरन्तरता दिएको छु । फलफुल बिरुवा वितरण, मसला तथा पुष्प खेती बिस्तार, तेल अभियानमुखी हिउँदे खेती तथा चैते धान प्रवर्द्धनका थप कार्यक्रम संचालनका लागि बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
७०. सिचाई सुविधा विस्तार गरी वर्ष भरि बाली लगाउने क्षेत्रको विस्तार गरी सुख्खा डाँडामा प्लाष्टिकक पोखरी निर्माण अभियान, हरेक वार्डमा कम्तिमा १ सिचाई परियोजना, संचालन र मर्मत सम्भार गरिनेछ । लिफ्ट सिचाई प्रवर्द्धन गरिनेछ । यी कार्यका लागि रु १ करोड ५० लाख विनियोजन गरिएको छ ।
७१. कृषि प्रबिधि प्रचार-प्रसार, सेवा प्रदानलाई सहज बनाउन थालनी गरिएको डिजिटल प्रबिधि मोबाइल एप pokharakrishi लाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ । कृषि प्रसार, संचार, प्रबिधि हस्तान्तरण तथा नियमन कार्यका लागि रु. ७१ लाख बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
७२. आगामी वर्ष बाँझो र उपयोग नभएको जमिनको लगत संकलन गरी भूमि बैंक स्थापना गरिनेछ । यसले बेरोजगार, उद्यमशील व्यक्तिलाई उत्पादनका लागि आवश्यक जमिन उपलब्ध गराउन सहज हुनेछ ।
७३. "स्वस्थ माटो उब्जनीको बाटो" भन्ने योजना अनुसार कार्य गर्न माटो परिक्षणका साथै Soil Health Card वितरण गर्ने, प्रांगारिक कृषि उत्पादन प्रबिधि प्रयोग गर्ने, आइ. पी. एम. प्रबिधि अवलम्बन गर्ने र स्थानीय स्रोत केन्द्र संरक्षण गर्न लगायतका कार्यका लागि बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
७४. शहरी क्षेत्रमा घरायसी कुहिने फोहोरको कम्पोष्ट मल बनाई कौसी खेती प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
७५. कृषकको उत्पादनको बजार सुनिश्चित गर्न र कृषकको न्युनतम बचत ग्यारेन्टी गर्ने गरी मुख्य कृषि उपजको न्युनतम समर्थन मूल्य तोकी खरिदको सुनिश्चित गर्न बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

७६. कृषि उत्पादन ढुवानीको लागि कृषि एम्बुलेन्स सेवा संचालन गर्नको लागि रु. २० लाख बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
७७. ग्रामीण क्षेत्रमा संकलन केन्द्र र बजार क्षेत्रमा किसान बजारको संचालन तथा व्यवस्थापन गर्न एवं लागत साझेदारीमा पूर्वाधार निर्माण जस्तै: कोल्ड रुम, प्रशोधन गृह, प्याकेजिंग कार्यको लागि रु ७५ लाख बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
७८. माछा पोखरी निर्माण गरी थप माछा उत्पादन क्षेत्र बिस्तार गर्न तालमा माछा भुरा छोड्नको लागि बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
७९. संघीय सरकारको साझेदारीमा रैथाने बाली उवा, फापर, कोदो, कागुनो जस्ता बालीको क्षेत्र बिस्तार तथा प्रबर्द्धन गर्न, तेल बाली, आलु बीउ उत्पादनलाई जैविक विविधता संरक्षण कार्यक्रमको लागि **जैविक विविधता वर्ष** मनाइनेछ । यसका लागि बजेट व्यवस्था मिलाइएको छ ।
८०. प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना अन्तर्गत ३ वटा तरकारी पकेट क्षेत्रलाई निरन्तरता दिइनेछ । थप तरकारी पकेट क्षेत्र, च्याउ पकेट क्षेत्रका लागि आवश्यक बजेट मिलाइएको छ ।

पशुपन्छी विकास

८१. पशु स्वास्थ्यलाई सर्वसुलभ तथा पहुंच योग्य बनाउन पशु सेवा शाखा तथा सेवा केन्द्र मार्फत वितरण हुने औषधीको संख्या बढाउदै सेवा र सुविधा विस्तारको लागि रु. ३५ लाख विनियोजन गरिएको छ ।
८२. व्यावसायिक कृषक परिचय पत्र लिएका कृषकहरूलाई एकपटक न्यूनतम अनुदान उपलब्ध गराउने गरी व्यवस्था मिलाइएको छ ।
८३. गाईभैंसी आयात कम गर्ने उद्देश्यले पाडी/बाच्छी हुर्काउने कृषकलाई प्रोत्साहनका लागि अनुदान दिन रु. ४० लाख छुट्याएको छ । कृषक आफैले हुर्काएको पाडी र बाच्छी पहिलोपटक ब्याउने पशुलाई ३ हजार रुपैयाका दरले प्रोत्साहन अनुदान दिन रु. १५ लाख विनियोजन गरिएको छ ।
८४. महानगरपालिकामा बाख्रा पकेट स्थापना गर्न रु ६० लाख विनियोजन गरिएको छ । पशु खोप सेवा, सरुवा रोग नियन्त्रण गर्न तथा कृत्रिम गर्भाधान सेवा सञ्चालन गर्न बजेटको व्यवस्था मिलाएको छ ।
८५. बाँझो जग्गामा घाँस लगाए बापत प्रतिरोपनी रु ३००० अनुदान दिने गरी सघन घाँस विकास कार्यक्रमको लागि रु ९ लाख बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
८६. घाँस खेती बढाउन बीउ र बिरूवा वितरण गर्नुको साथै हिउँदमा जै घाँस लगाउने कृषकहरूलाई अनुदानको व्यवस्था गरिएको छ । पशुजन्य व्यवसायहरूलाई व्यवस्थित गर्न मापदण्ड बनाई प्रोत्साहन एवं परिचय पत्र वितरण गरिनेछ ।

सहकारी र उद्योग

८७. स्थानीय उत्पादन बृद्धि, रोजगारी सिर्जना र गरिबी न्युनीकरण गर्न सहकारी क्षेत्रको प्रबर्द्धन गरिनेछ । सोको लागि **एक सहकारी: एक उत्पादन** कार्यक्रम संचालन गर्न रु. ५० लाख बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
८८. सहकारीको क्षमता अभिवृद्धि गरी बिकास साझेदारको रुपमा सहकार्य गरिनेछ । उद्यमशीलता बिकास, व्यवसाय उत्थान र सहकारी तालिम सहित युवा उद्यमी रोजगारी सिर्जना गर्नको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
८९. स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगलाई बिस्तार, बिकास र आधुनिकीकरण गर्न आवश्यक स्रोतको प्रबन्ध गरिएको छ ।
९०. आर्थिक, सामाजिक र साँस्कृतिक रुपमा पिछडीएका, उत्पीडित, सीमान्तकृत, विपन्न वर्गका र विदेशवाट फर्केर आएका नगरवासीहरुलाई उद्यमशीलता स्वरोजगार तालिमवाट दक्ष बनाउन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न निश्चित मापदण्ड तथा कार्यविधिका आधारमा सहुलियतपूर्ण कर्जा उपलब्ध गराउन मेयर उद्यमशीलता बिकास कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । यसका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

सडक तथा यातायात

९१. समुन्नत पर्यटकीय पोखराको दीर्घकालिन सौँच पूरा गर्न पर्यटन, पूर्वाधारको निर्माण गर्न, शहर र गाउँ जोड्ने कनेक्टिड सडक सम्पन्न गर्न शहरी सडकको मर्मत, स्तरोन्नति र सौन्दर्यकरण गर्ने कार्यलाई प्राथमिकताका साथ सञ्चालन गर्न बजेट व्यवस्थापन गरिएको छ ।
९२. चालु वर्ष निर्माण शुरु भएका विभिन्न १५ वटा कनेक्टिड सडक, १० वटा शहरी सडक तथा १५ वटा ग्रामीण सडकहरुलाई क्रमागत/ बहुवर्षीय योजनाका रुपमा रु ५५ करोड बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
९३. आगामी वर्ष महानगरको शहरी क्षेत्रभित्र खाल्डा रहित सडक बनाउने अभियान अन्तर्गत मुख्य सडकहरु अस्फाल्ट र शाखा शहरी सडक एवं कालोपत्रे भएका सडकहरुको रिसिलिड्ग कार्य सम्पन्न गरिनेछ । कच्ची र निर्माणाधीन सडकको कुशल ठेक्का व्यवस्थापनद्वारा सम्पन्न गरिनेछ । सडक सुधार र मर्मतका लागि रु. १५ करोड बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
९४. नेपाल शहरी शासकीय पूर्वाधार आयोजना अन्तर्गत तालचोक वेगनास खण्डको ३.२८ कि.मि. चार लेन, दुईदर्फी साइकल लेन र हरियाली जोन सहितको पैदल ट्रायाकको निर्माण आयोजना कार्यान्वयन गर्न रु. ३० करोड बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

शहरी पूर्वाधार

९५. शहरी सडक सुरक्षाका लागि ट्राफिक व्यवस्थापन, पार्किङ र शहरमा रहेका अव्यवस्थित वर्कसपलाई हटाई व्यवस्थित गरिनेछ । शहर बाहिर अटो ल्याण्ड स्थापना गर्न प्राप्त अध्ययन प्रतिवेदन अनुसार स्थान यकीन गरी सबै वर्कसपलाई व्यवस्थित गरिनेछ । यसका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।

१६. महानगरका मुख्य सडक र चोकमा युटिलिटी कोरिडोर निर्माणका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
१७. महानगरपालिकाभित्र निर्माण हुने भौतिक पूर्वाधार र नयाँ बन्ने भवनहरु अपाङ्गमैत्री बनाउने नीति अनुसार कार्यविधि तर्जुमा गरी आगामी वर्ष कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१८. पोखरा महानगरपालिकाको मुख्य शहरी क्षेत्र आसपास क्षेत्रमा ग्रेटर पोखराको अवधारणासँग तादात्म्यता कायम हुने गरी पाँच वटा स्याटलाइट टाउन बनाउनका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ । यसका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
१९. नेपाल सरकार शहरी विकास मन्त्रालयबाट जारी गरिएको बस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत मापदण्ड, २०७२ का अधिनमा रही महानगरपालिका बस्ती विकास सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा गरिनेछ । भवन निर्माण कार्य व्यवस्थित गर्न एकीकृत भवन मापदण्ड निर्देशिका तर्जुमा गरी लागु गरिनेछ । यसका लागि रु २ करोड बजेट विनियोजन गरेको छु ।
१००. महानगरपालिकाका सम्पूर्ण वडाहरुमा जिपिएस सहितको वैज्ञानिक ठेगाना प्रणाली लागू गर्न रु. २ करोड बजेट व्यवस्था गरेको छु । यो प्रणाली शुरु भएपश्चात परम्परागत क्याडोस्ट्रोल म्यापमा आधारित घर नम्बरिङ तथा म्यानुअल घरनक्सा स्वीकृती गर्ने पद्धतिलाई अन्त्य गर्दै डिजिटाइजेसन प्रणाली लागू गरिनेछ ।

अन्य पूर्वाधार

१०१. पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३२ स्थित लामेआहालमा अत्याधुनिक बस टर्मिनल निर्माणका लागि तयार भएको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदनका आधारमा आवश्यक जग्गा प्राप्तिको लागि प्रक्रिया शुरु गर्न गण्डकी प्रदेश सरकारसँग साझेदारी गरिनेछ ।
१०२. विद्युतीय सवारी साधनको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्न पेट्रोल पम्प र आवश्यक स्थानहरुमा विद्युतीय चार्जिङ केन्द्रहरु निजी क्षेत्र समेतको सहकार्यमा स्थापना गर्ने कार्य अघि बढाइनेछ । यसका लागि रु. ७ करोड बजेट प्रस्ताव गरेको छु ।
१०३. चालु आर्थिक वर्ष महानगर र नेपाल विद्युत प्राधिकरण बीचको लागत साझेदारीमा शहरी सडक स्मार्ट वत्ती जडान कार्य अघि बढीरहेको छ । यो कार्य आगामी वर्ष निरन्तर सञ्चालन हुनेछ । प्राधिकरणसँगको सहकार्य र लागत साझेदारीमा शहरी सडक वत्ती जडान एवं बिजुलीका तार भूमिगत गरी शहरी जोखिम न्युन गरिनेछ र सुन्दरता बढाइनेछ ।
१०४. पोखरा महानगरपालिकाको भु-उपयोग नीति तर्जुमा गरिनेछ । जग्गा खण्डीकरण र प्लटिङलाई निरुत्साहित गरिनेछ । भु-उपयोग योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१०५. पृथ्वीचोक स्थित बसपार्कलाई सिटी बसपार्कको रूपमा निर्माण गर्न बिस्तृत संभाव्यता अध्ययन गरिनेछ । बाग्लुङ बसपार्कलाई स्तरोन्नति गरिनेछ र बिन्दवासिनी बसपार्कको नामले नामांकन गरिनेछ ।

१०६. महानगरको सिभिल गुणस्तर प्रयोगशालालाई स्तरोन्तती र सुदृढ गराउन बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।

वन, वातावरण, सरसफाइ तथा विपद् व्यवस्थापन

१०७. पोखरा महानगरपालिका क्षेत्र भित्रका नदी घाटको संरक्षण, सम्वर्द्धन र नदी नियन्त्रण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । यसका लागि रु. २ करोड विनियोजन गरेको छु ।
१०८. गत वर्षमा पहिरोका कारण क्षति पुगेका पोखरा महानगरपालिकाका वडा नं १८, १९, १६, २०, २३, २८, ३२, ३३ र १३ का विभिन्न स्थानमा भुक्षय नियन्त्रण कार्यक्रम संचालन गर्न १ करोड बजेट विनियोजन गरेको छु ।
१०९. महानगरपालिका तत्काल र शीघ्र सम्पादन गर्नुपर्ने कार्य, शीघ्र सम्पादन गर्नुपर्ने कार्य, शीघ्र मर्मत सम्भार विपद् पूर्व तयारी र प्रतिकार्य, आकस्मिक सेवा सञ्चालन गर्नका लागि आकस्मिक सेवा व्यवस्थापन महाशाखा स्थापना गरिनेछ । यस अन्तर्गत रहने रेपिड रेस्पोन्स टीमलाई २४ सै घण्टा परिचालन गरिनेछ । आकस्मिक सेवा व्यवस्थापनका लागि रु. ५ करोड बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
११०. महानगरपालिकाको आकस्मिक कार्य र सरसफाइ समेतका लागि आगामी वर्ष १ थान दमकल, १ थान क्रेन र १ थान ब्रुमर खरिद गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरिएको छ ।
१११. विपद् व्यवस्थापनका लागि पूर्व तयारी कार्यक्रम मार्फत जोखिम न्यूनीकरण गरिनेछ । शहरी सडकमा खाल्डाखुल्डीका कारण सडक दुर्घटना न्यूनीकरण गर्न पर्याप्त रकम विनियोजन गरिएको छ ।
११२. आगामी वर्ष विपद् जोखिम वस्ती संरक्षण, पहिरो नियन्त्रण तथा निर्मित पूर्वाधार संरचना संरक्षणका लागि रकम विनियोजन गरिएको छ ।
११३. आगामी वर्षमा विभुति पार्क, कोमागाने पार्क, कवि शिरोमणी पार्क, श्रवण कुमार जेष्ठ नागरिक पार्क, रवीन्द्र स्मृति पार्क, कोभिड पार्क लगायतका स्थानमा पार्क निर्माण गर्न रु. १ करोड बजेट विनियोजन गरेको छु ।
११४. पोखरा ३२ मा **पोखरा प्रवेश पार्क** निर्माणका लागि विस्तृत संभाव्यता अध्ययन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
११५. आगामी वर्ष देखि **शहरी हरियाली प्रवर्द्धन** गर्न एक घर: एक विरुवा अनिवार्य रुपमा रोप्नुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
११६. मुख्य शहरी सडकका राष्ट्र बैंक चोक, मुस्ताड चोक, सभागृह चोक, वीपी चोक, जिरो कि.मी., हल्लनचोक लगायतका स्थानमा पुष्प विरुवा रोपण तथा संरक्षण गरी शहरी सुन्दरता वृद्धि गरिनेछ ।
११७. पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ३३ टिमुरपाटामा जग्गा प्राप्ति प्रक्रिया पुरा गरी सेनेटरी ल्याण्डफिल्ड साइट सञ्चालनमा ल्याइनेछ । फोहोरलाई स्रोतमै वर्गीकरण गरी व्यवस्थापन गर्न महिला स्वयंसेविका परिचालन गरिनेछ । प्रस्तावित ल्याण्डफिल्ड साइटमा न्यूनतम मात्रामा फोहोर लैजान फोहोरलाई उद्यमसँग जोड्ने गरी

आवश्यक सबै कार्य गरिनेछ । विस्तृत अध्ययन, जग्गा प्राप्ति, स्रोतमा फोहोर वर्गीकरण, पूर्वाधार निर्माण लगायतमा रु. १० करोड बजेट विनियोजन गरेको छु ।

११८. महानगरपालिकाका सबै वडाहरूमा एक वडा: एक स्मार्ट शौचालय बनाउने नीति अनुसार शुद्ध पिउने पानी सहितका सुविधा सम्पन्न शौचालय निर्माणका लागि रु. ५ करोड छुट्याएको छु ।

संस्थागत विकास र सुशासन

११९. आगामी वर्ष महानगर कर्मचारी सेवा ऐन जारी गरिनेछ । राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूको तलबमान तथा ग्रेड सुविधा नेपाल सरकारले लागू गरे अनुसार वृद्धि गरिएको छ । कर्मचारीले खाइपाई आएको महानगर प्रोत्साहन भत्ता साविक बमोजिम उपलब्ध गराइनेछ ।

१२०. सेवाग्राहीमैत्री संरचना, शीघ्र एवं सरल र छरितो सेवा प्रवाहका लागि एकल विन्दु सेवा प्रदान गर्न कार्यालयको भौतिक संरचना पुनर्निर्माण गर्न रकम विनियोजन गरिएको छ । यसबाट एकद्वार प्रणाली मार्फत स्वचालित र अनुमानयोग्य सेवा सुनिश्चित हुनेछ ।

१२१. पोखरा महानगरपालिकाका जनप्रतिनिधि एवं कर्मचारीहरूको क्षमता विकासका लागि अन्तरपालिका अनुभव आदान प्रदान तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरिएको छ ।

१२२. नागरिक केन्द्रीत प्रायः सेवाहरू वडा कार्यालयवाटै प्रवाह हुने गरी वडा कार्यालयहरूलाई जिम्मेवार र अधिकार सम्पन्न बनाइनेछ ।

१२३. महानगरपालिकामा क्षतिपूर्ति सहितको नागरिक वडापत्र व्यवस्था गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । वडा कार्यालयमा समेत नागरिक वडापत्र राख्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

१२४. कर्मचारीहरूको सरुवा तथा पदस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

१२५. आगामी वर्ष महाशाखा प्रमुख एवं शाखा प्रमुखहरूसँग कार्यविवरणका आधारमा कार्यसम्पादन सूचक तयार गरी सम्झौता गरिनेछ । कार्यसम्पादनका आधारमा उत्कृष्ट सेवा प्रवाह गर्ने कर्मचारीलाई पुरस्कृत गरिनेछ ।

१२६. सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण, अतिक्रमण नियन्त्रण र बजार अनुगमन तथा नियन्त्रण कार्य प्रभावकारी रूपले कार्यान्वयन गर्न बजेट व्यवस्था गरिएको गरिएको छ । आगामी वर्ष सार्वजनिक जग्गाको संरक्षण र संवर्द्धन गर्न यथार्थ विवरण सहितको प्रोफाइल तयार गरिनेछ ।

१२७. नगरप्रहरीको विद्यमान दरवन्दीमा पुनरावलोकन गरी साधन र स्रोत सम्पन्न प्रहरी युनिट बनाइनेछ । महानगर कानूनको परिपालनामा नगर प्रहरीको भूमिका सुदृढ बनाइनेछ ।

१२८. प्राविधिक कर्मचारीहरूलाई सार्वजनिक खरिद, ड्रइङ्ग डिजाइन, लागत अनुमान तथा योजना व्यवस्थापन सम्बन्धमा दक्ष जनशक्तिद्वारा तालिम र प्रशिक्षण कार्यक्रम संचालन गर्न बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

१३९. सेवाको पहुँचवाट विमुख भएका र सेवाको मूल्य भन्दा समय र आतेजाते खर्च व्यहोर्नुपर्ने दुर्गम क्षेत्रमा रहेका नागरिकहरूलाई लक्षित गरी ग्रामीण तथा विकट क्षेत्रमा संभाव्य सेवाहरू घरदैलामै प्रदान गर्ने गरी घुम्ती शिविर सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था मिलाएको छ ।
१३०. स्थानीय अदालतको अनुकरणीय अभ्यास गर्दै आएको न्यायिक समितिको कामकारवाहीलाई थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
१३१. आगामी आर्थिक वर्ष पुराना निर्णय र अभिलेखहरूको डिजिटाइजेसन गर्न र पुराना कागजातहरू धुल्याई अभिलेख तथा सूचना व्यवस्थापन चुस्त बनाउन आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छ ।
१३२. आगामी वर्ष अव्यवस्थित बसोबासी, भूमिहिन सुकुम्बासी, भूमिहिन दलित राष्ट्रिय समस्या समाधान समितिको कार्यक्रम संचालन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
१३३. महानगरबाट प्रवाह हुने सेवा र गरिने विकास निर्माण सम्बन्धी कार्यको सार्वजनिक रुपमा परीक्षण गर्न एवं सरोकारवाला र प्रभावित वर्गद्वारा आफ्ना गुनासा र पीरमर्का आदानप्रदान गरी सेवाको गुणस्तरीयता र सुधार गर्न सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ नियमित रुपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
१३४. महानगरबाट प्रवाह हुने सार्वजनिक सेवालाई सहज, सरल र पारदर्शी बनाउन विभिन्न सरकारी निकाय तथा सञ्चार क्षेत्रका छाता संगठनहरूसँग सहकार्य र समन्वय गरिनेछ ।
१३५. सार्वजनिक सम्पत्तिको यथार्थ विवरणको अभिलेख राखी यसको संरक्षण र सम्वर्द्धन गर्दै उत्पादनमूलक क्षेत्रमा उपयोग गर्ने नीति अनुसार सार्वजनिक सम्पत्तिको लगत संकलन, विपद् प्रतिकार्यका लागि खुला स्थान पहिचान एवं सोको प्रोफाइल तयार गर्नका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
१३६. सार्वजनिक विदाको दिनमा समेत अत्यावश्यक सेवा जस्तै: राजश्व, सरसफाइ, सडक मर्मत र विपद् व्यवस्थापन लगायतका कार्य प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१३७. विविध विशेषज्ञता आवश्यक पर्ने जटिल प्रकृतिका योजनाको कार्यान्वयन र व्यवस्थापन गर्न पूर्व सम्भाव्यता अध्ययन विस्तृत अध्ययन गर्ने र अध्ययन अनुसन्धान गर्न विशेषज्ञ सेवाका लागि रकम व्यवस्था गरेको छ ।

सभाध्यक्षजू,

अव म माथिका नीति तथा कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनका लागि बजेट विनियोजन र स्रोत व्यवस्थापनको अनुमान प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

१३८. आगामी आर्थिक वर्षका लागि बजेटका उद्देश्य तथा प्राथमिकताहरू पूरा गर्न प्रस्तावित कार्यक्रमहरूका लागि रु. ८ अर्ब ७७ करोड ७५ लाख ५५ हजार विनियोजन गरेको छ । उक्त बजेटको खर्च व्यहोर्ने स्रोतहरूमा

संघीय सरकार अनुदानवाट २ अर्ब ५८ करोड ८६ लाख अर्थात २९.४९ प्रतिशत, प्रदेश सरकार अनुदानवाट ११ करोड २८ लाख २० हजार अर्थात १.२९ प्रतिशत, आन्तरिक आयवाट ३ अर्ब १ करोड अर्थात ३४.२९ प्रतिशत व्यहोरिनेछ । यसै गरी संघीय राजश्व बाडँफाँडबाट ३७ करोड ३७ लाख अर्थात ४.२५ प्रतिशत व्यहोरिने छ । प्रदेश राजश्व बाँडफाँड १ करोड ४२ लाख ५२ हजार रकम व्यहोरिने छ । यसो गर्दा २ अर्ब ४० करोड ८१ लाख ८३ हजार न्यून हुन जाने देखिन्छ । न्यून हुन जाने बजेट चालु आ.व को अन्त्यमा बचत हुने मौज्जात रकमबाट व्यहोरिनेछ ।

१३९. खर्च केन्द्रगत रुपमा नगर कार्यपालिकाको कार्यालय तर्फ १ अर्ब २५ करोड ८७ लाख ५७ हजार अर्थात १४.५७ % , सामाजिक विकास २ अर्ब ६ करोड ९२ लाख ३३ हजार, अर्थात २३.५७%, शिक्षा तर्फ १ अर्ब ४९ करोड ३६ लाख ६५ हजार अर्थात १७.०२%, स्वास्थ्य तर्फ ५० करोड ५ लाख ८ हजार अर्थात ४.५७%, कृषि तर्फ १६ करोड ७३ लाख ६५ हजार अर्थात १.९१%, वडा कार्यालय तर्फ ७२ करोड ६० लाख अर्थात ८.२८% र पूर्वाधार तर्फ ४ अर्ब ५३ करोड ६२ हजार अर्थात ५१.६८ % भएको बजेट पेश गरिएको छ ।

१४०. पोखरा महानगरपालिकाको आर्थिक विधेयक, २०७९ तथा विनियोजन विधेयक, २०७९ सम्मानित सभामा पेश गरेको छु । आन्तरिक राजश्व परिचालन तर्फ कर क्षेत्रको अंश ३ अर्ब १ करोड ३१ लाख ५० हजार अर्थात ३४.३४ प्रतिशत रहेको छ । कर तर्फ घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्कबाट १ अरब १० करोड अर्थात ३६.५०%, सम्पत्ति करबाट २५ करोड अर्थात ८.३ %, मालपोत कर २० करोड अर्थात ६.६४%, घर बहाल करबाट २० करोड अर्थात ६.६४ %, व्यवसाय करबाट १० करोड अर्थात ३.३४%, सवारी साधन करबाट ७ करोड ४२ लाख २५ हजार अर्थात २.४६%, विज्ञापन करबाट ५ करोड अर्थात १.६६%, मनोरञ्जन करबाट ५ लाख ५० हजार अर्थात ०.०१८ %, योगदान रहेको छ । गैर करराजश्व दस्तुरतर्फ नक्सा पास दस्तुरबाट ५० करोड अर्थात १६.५९%, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, दहत्तर, बहत्तरबाट रु १८ करोड अर्थात ५.९७ %, सिफारिस दस्तुर १० करोड अर्थात ३.३२% र बाँकी अन्य क्षेत्रको योगदान रहने गरी प्रस्ताव गरेको छु ।

सभाध्यक्ष्य ज्यू,

अव म आगामी आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को राजश्व परिचालन नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

राजश्व परिचालन नीति

१४१. नागरिकलाई महानगरको वासिन्दा हुँ र मेरो योगदानले महानगरको समृद्धि र विकासलाई सहयोग पुर्याउँछ भन्ने सोचको विकास गर्न राजश्व सम्बन्धी सूचना र जानकारीमूलक सन्देश सघन रुपमा प्रवाह गरिनेछ ।
१४२. सम्पत्ति कर वास्तविक मूल्यांकन र व्यवसाय कर कारोवारका आधारमा तिर्ने प्रणालीको विकास गरिनेछ ।
१४३. महानगरको राजश्वलाई महानगरकै विकासमा उपयोग गर्ने र राजश्व आय आर्जन गर्दा प्राकृतिक स्रोत साधन संरक्षण र वातावरण प्रतिकूल नहुने गरी कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ ।

१४४. राजश्वको दायरा वृद्धि र समतामूलक विकास कार्यका लागि आगामी वर्षको राजश्व नीतिका उद्देश्य देहाय बमोजिम हुनेछ ।
- क) राजश्वको दायरा ल्याउन चेतनामूलक कार्य करदाता शिक्षालाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्ने ।
- ख) विकास निर्माण र सेवा प्रवाह, सिफारिसमा राजश्व सहभागितालाई अन्तरसम्बन्धित बनाउने ।
- ग) राजश्व तथा गैरकर बक्यौता असुल गरी वित्तीय अनुशासन कायम गर्ने गराउने ।
- घ) बजार अनुगमन र नियमनलाई योजनावद्ध बनाई कर समन्यायिक कर असुल गर्ने ।
- ङ) राजश्वको दायरा र अधिकार क्षेत्रलाई विस्तार गर्ने ।

राजश्व कार्यान्वयन नीति

१४५. आ. व. २०७९/०८० लाई "पोखराको समृद्धिमा जुटौं, कर तिर्न कोही नछुटौं" भन्ने नाराका साथ कर संकलन अभियान वर्ष घोषणा गरी कर सहभागिता बढाउन व्यापक प्रचार प्रसार गरिनेछ ।
१४६. राजश्वको ठूलो हिस्सा ओगट्ने आय ठेक्कालाई समयसीमा भित्र व्यवस्थापन गर्न वार्षिक कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१४७. महानगरपालिकामा कर चुक्ता गरी सकेपछि मात्र आन्तरिक राजश्व कार्यालयवाट कर चुक्ता प्रमाणपत्र दिन नेपाल सरकारसँग अनुरोध गरिनेछ ।
१४८. महानगरवाट प्रदान हुने सिफारिस प्रमाणित लगायत सेवा प्रदान एवं विकास निर्माणलाई कर दाखिला चुक्तासँग आवद्ध गरिनेछ । राजश्व असुली र संकलनका लागि अन्तर शाखा समन्वय गरिनेछ ।
१४९. घरबहाल कर संकलनलाई प्रभावकारी बनाउन सम्बन्धित सरोकारवाला संघ, संस्था, निकाय वा कार्यालयसँग समन्वय गरी तथ्यांक संकलन गरिनेछ । स्थान विशेष अनुसार निर्धारण गरिएको यथार्थ मूल्यांकन र दर सफ्टवेयरमा अध्यावधिक गरिनेछ ।
१५०. विज्ञापन करलाई शहरको सुन्दरता र सूचनामूलक सन्देशमा केन्द्रित गर्दै विज्ञापन गर्न सकिने क्षेत्र/स्थान प्रकृति, प्रविधि र साइजका आधारमा वैज्ञानिक दर निर्धारण गरी लागु गरिनेछ ।

राजश्व प्रशासन सुधार

१५१. राजस्व प्रशासनको क्षमता अभिवृद्धि गरी कर प्रणालीलाई चुस्त, सरल, प्रविधिमैत्री र करदातामैत्री बनाइनेछ ।
१५२. व्यवसायी र करदाताको कर परिपालना अभिवृद्धि गर्न र कर चुहावट नियन्त्रण गर्न Revenue Rapid Squad Team (RRSD) बनाई बजार अनुगमनमा परिचालन गरिनेछ ।

१५३. सबै करदाताको विवरण डिजिटल प्रणालीमा आवद्ध गरी Integrated Tax Portal अन्तर्गत Individual Tax ID को लागू गरिनेछ । करदाताले घरमै बसी मोवाइल एपवाट कर/ राजश्व तिर्ने व्यवस्था अर्थात ई-पेमेन्ट व्यवस्था गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
१५४. महानगरपालिकाको राजश्व सुधार योजना बनाई राजश्व प्रशासन क्षेत्रको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
१५५. महानगर क्षेत्रभित्रका भवन संरचनाको नक्सा पास दस्तुर, सम्पत्ति कर, व्यवसाय कर, बहाल कर तथा अन्य सेवा शुल्क संकलन तथा घरजग्गा मूल्यांकन प्रणालीलाई यथार्थपरक बनाउन GPS Coordinate कायम हुने गरी घर नम्बरिङ सफ्टवेयर व्यवस्थापन गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
१५६. राजश्व असुली र परिपालनालाई विकास निर्माण र आयोजना सञ्चालनसंग आवद्ध गरिनेछ । कर निर्धारणलाई प्रविधिमा आधारित बनाई सुदृढ र व्यवस्थित गरिनेछ ।

राजश्व छुट/ सुविधा/ सम्मान

१५७. करदातालाई कर दाखिलाका लागि प्रोत्साहित गर्न आगामी आर्थिक वर्षको पौष मसान्त भित्र कर चुक्ता गर्ने करदातालाई सम्पत्ती कर, भुमि कर तथा व्यवसाय करमा १० प्रतिशत छुट दिइनेछ ।
१५८. सम्पत्ति कर, घर बहाल कर र व्यवसाय करको दायरा बढाउन कर छुट सहुलियतको व्यवस्था गरिएको छ ।
१५९. कृषि प्रयोजनमा रहेको जग्गा र ५ रोपनी भन्दा बढी बाँझो जग्गा भाडामा लिई कृषि व्यवसाय गर्ने कृषकलाई व्यवसाय करमा ५० प्रतिशत छुट दिने व्यवस्था गरिएको छ ।
१६०. दैवी विपद्मा परेका परिवारले मापदण्ड बमोजिम घर निर्माण गर्दा १००० वर्ग फुटसम्म निःशुल्क नक्सापास गर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।
१६१. पोखरालाई कला, संस्कृति र ऐतिहासिक सम्पदाको शहरका रूपमा विकास गर्न सिद्धार्थ चोक, रामकृष्ण टोल, गणेश टोल, भैरव टोल हुँदै विन्ध्यवासिनीसम्मको क्षेत्रमा पुरातात्विक एवं प्राचीन शैलीमा घर निर्माण गर्नेलाई तोकिएको शर्तमा निःशुल्क नक्सापास गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु ।
१६२. राजश्वमा दिएको योगदानको आधारमा करदातालाई सम्मान गरिनेछ ।

खर्च प्रणाली

१६३. खर्चप्रणालीलाई सरल, सहज र व्यवस्थित गर्नका लागि महानगर अन्तर्गतका सबै वडाकार्यालयवाट भुक्तानी गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
१६४. आगामी आ.व. देखि विद्युतीय भुक्तानी लागू गरी महानगरपालिकाले भुक्तानी दिनुपर्ने रकम भुक्तानी पाउनेको खातामा सोझै जाने व्यवस्था गरिनेछ ।

१६५. आम्दानी र खर्चको विवरण दैनिक रुपमा डिजिटल माध्यमवाट प्रकाशन गरिनेछ ।

अन्त्यमा,

१६६. प्रस्तुत बजेट तर्जुमा गर्ने कार्यमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति, राजस्व परामर्श समिति, विषयगत समितिहरू, नेपाल सरकार, गण्डकी प्रदेश सरकार, महानगरपालिकाका महाशाखा, शाखा र एकाइहरू, सभासदज्यूहरू र सम्पूर्ण कर्मचारीहरूलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । बजेट तर्जुमा जति महत्वपूर्ण छ यसको कार्यान्वयनवाट यसको सार्थकता झल्किन्छ । यसर्थ, बजेट कार्यान्वयनमा नगरसभासदज्यूहरू, कर्मचारी संयन्त्र, नागरिक समाज, सञ्चार माध्यम, दातृ निकाय एवं सम्बद्ध सबै सरोकारवालाहरूवाट रचनात्मक सहयोगको अपेक्षा गर्दै समृद्ध पोखरा निर्माणमा सबैले आआफ्नो क्षेत्रवाट योगदान गर्ने आशा एवं विश्वास गर्दछु ।

धन्यवाद ।

जय पोखरावासी ॥